

GRAĐANSKI

Vašar predrasuda

Piše: Daliborka Uljarević

Sve ono što rade NVO jeste jedan oblik političkog djelovanja jer su i NVO politički fenomen.

U kontekstu i desetogodišnjice rada Centra za građansko obrazovanje (CGO), ali i kontinuiranog pregalaštva mnogih kolega i koleginja, vjerujem da je važno podsjetiti na određene aspekte okruženja u kojem nevladine organizacije (NVO) u Crnoj Gori djeluju. NVO su postale nezaobilazan dio procesa oblikovanja države zasnovane na vladavini prava, uvažavanju različitosti i unaprijeđenju građanskih sloboda. No, još uvijek su prisutne brojne predrasude, špekulacije, zlonamjerne konstrukcije i nepristojne generalizacije NVO sektora. Odsustvo baštinijene kulture kritičkog mišljenja ili bar postojanja sadašnjeg argumentovanog diskursa, kao i izražena sklonost ka podrazumijevanju kao principu učenja su izazovi sa kojima se moramo boriti, paralelno sa tekućim aktivnostima. Ne iznenađuje, ali i ne opravdava, kada i oni sa pozicija donosioca odluka, a to bješe ono brdo sa kojeg se bolje vidi, svjesno ili iz neznanja prave greške koje imaju ozbiljne posljedice. Detektovanje ključnih predrasuda koje postoje i šire se o NVO ne znači i njihovo automatsko uklanjanje, ali je zasigurno pomak ka razumijevanju prave prirode NVO-a, a posebno u kontekstu postojeće konstelacije snaga u društvu.

Civilno društvo i nevladine organizacije su sinonimi. NVO jesu dio civilnog društva koje po metodologiji CIVICUS-a ima još 19 segmenata! Čak i ako pokušamo grupisati sve u šire kategorije opet dolazimo do toga da civilno društvo predstavljaju i vjerske zajednice, sindikati, mediji, strukovne organizacije, fondacije, društveni pokreti, itd. Percepcija po kojoj su NVO kod nas poistovjećene sa civilnim društvom možda ukazuje i na njihov stvarni doprinos uspostavljanju principa otvorenog građanskog društva i zdrave ravnoteže, ali i zabrinjavajući nedostatak sličnog nivoa društvenog aktivizma, potencijala i inicijative kod ostalih kategorija.

NVO su neozbiljne i nekompetentne. Ništa više od ostalih sektora u društvu, naprotiv! Ali, pod opasnim i neopravdanim teretom prevelikih očekivanja! NVO ne mogu nadomjestiti nefunkcionisanje sistema, nedostatak valjanog vrijednosnog okvira niti riješiti socijalno nezadovoljstvo. Mogu raditi na poboljšanju situacije, doprinositi uvođenju standarda i principa, osnaživati građane i građanke da znaju svoja prava i kako da se bore za njih, kvalitetno i aktivno reagovati na izazove sa kojima se crnogorsko društvo suočava, pratiti rad donosioca odluka i saradivati sa njima na zdravim osnovama. Crna Gora nema tradiciju NVO-a što je otežavajući faktor. No, stvari se ubrzano mijenjaju i jedna od ključnih prednosti NVO-a su ozbiljni, mladi, visoko obrazovani, vrijedni, energični, kreativni, kompjuterski pismeni, engleski/francuski/ talijanski...govoreći ljudi koji misle svojom glavom i stručno rade. Upravo fleksibilnost NVO-a i ljudski potencijal predstavljaju progresivnu snagu koju ne treba potcjenjivati, jer ona daje težinu društvenim zbivanjima i utiče na problematizovanje dominantnih projekata moći radi opšteg dobra. Na koncu, ozbiljnost i kompetentnost NVO-a najbolje procjenjuju korisnici naših usluga, donatori, učesnici programa i tu se prelazna ocjena dobija isključivo rezultatima.

NVO „hvataju i prodaju maglu“ i uzimaju pare. Ono što rade brojne kolege/inice u NVO sektoru ne može se često vidjeti tako plastično kao lokalni put, spomenik ili bazen... To ne znači i da je rad NVO-a manje vrijedan, da nije praćen posvećenošću, velikim i napornim zalaganjem i da ne proizvodi društvenu promjenu. Sjetimo se samo Tare, ukidanja vojne obaveze, uvođenja građanskog vaspitanja u redovni školski sistem, naprednih zakonskih tekstova, zaštite brojnih pojedinačnih ljudskih prava itd. i uloge NVO sektora u tome. Razvijeni i raznovrsni alternativni obrazovni programi koje sprovode NVO bitno doprinose kvalitetu i demokratizaciji crnogorskog društva na putu ka EU, ali i otvaranju tema od društvenog značaja i ohrabrirvanju građana i građanki na sopstvenu akciju. Svako u svom domenu, na svoj način, ali se nesumnjivo radi. Pitanje kvaliteta tog rada i samih NVO, profesionalizma aktivista, opravdanosti postojanja, kao i trošenja novca, određuju jasni propisi i tržište na kojem se svi nalazimo, i na kojem je

neko više a neko manje uspješan da realizuje svoju ideju i da opstane. Tu nema nikakve magle! Odnosno, oni koji se samo retorički bore za svoje ciljeve, kao vlast za reforme, tu provjeru neće izdržati i njih samo ta vlast vještački i može držati u životu, ali ne još dugo.

NVO sektor je „džungla“. Oni koji traže jedan telefonski broj na kojem će dobiti NVO sektor i jedinstven stav ne poznaju suštinu nastanka i bivstvovanja samih NVO-a. Nije to država, vojska, politička partija niti jedno preduzeće. I neće nikad biti tog jednog broja, niti predsjednika svih NVO-a u Crnoj Gori, ni uniformnog stava, jer mi govorimo najrazličitijim jezicima! Postojeće možda visok stepen saglasnosti oko pojedinih pitanja, značajna podrška nekim akcijama, zajedničko stajalište određenog broja NVO... I to je ljepota NVO sektora, ta različitost i otvorenost u kojoj ima prostora za svakoga, u kojoj se okupljaju ljudi koji dijele neke vizije, rade na ostvarenju svojih prihvaćenih misija.... Naše različitosti vode i različitim htjenjima, oblicima udruživanja i metodama dostizanja ciljeva. Naravno, teško je od onih koji imaju autoritarnu svijest očekivati razumijevanje ovakvog koncepta, ali će se morati naviknuti na to i nadam se da će ih to saznanje ohrabriti da i sami postanu tolerantniji, kako u svom privatnom životu, tako i u profesionalnom angažmanu.

NVO ne treba da se bave politikom. Posljednja u ovom nizu, ali najopasnija predrasuda koja ostavlja duboko negativan trag. Uglavnom je šire oni koji misle da su političke partije, Vlada ili oni lično Bogom dani da jedini vode politiku, a da sve ostalo treba da se svede na društvenu ornamentiku. Treba se, izgleda, podsjetiti da je politika „djelatnost kojom ljudi stvaraju, održavaju i mijenjaju opšta pravila po kojima žive“ (Andrew Heywood), da jeste složena ali da nije „prljava“ (mada je naša stvarnost učinila da ovaj pridjev dobije svoju opravdanost!), da je odavno prestala biti rezervisana za političare, da smo svi „po prirodi političke životinje“ (Aristotel) ili društvena bića i sve ono što rade NVO jeste jedan oblik političkog djelovanja jer su i NVO politički fenomen. Nekad to ima više, nekad manje dodira sa onim što su interesi drugih aktera društva, ali je mobilizacijski i politički potencijal, autentični politički aktivizam jednostavno neodvojiv od NVO koje žele doprinijeti procesu demokratizacije i svima potrebnom podizanju nivoa političke kulture.

Naravno, lista nije ovim iscrpljena. U crtama date osnovne predrasude vezane za NVO, ti kameni spoticanja u razumijevanju civilnog društva, su potaknuti učestalim, pogrešnim i nimalo bezazlenim tumačenjima koja se graniče sa neopravdanim osudama, i imaju za cilj isprovocirati utemeljenu i stručnu diskusiju.

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO).

Autorka je izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO)